

Pŵer yng Nghymru Merched ym Mywyd Cyhoeddus Cymru

Mawrth 2013 | Stephen Brooks a Dr Owain ap Gareth

Ffeithiau a
Ffigyrau

Electoral
 Reform
 Society
Cymru

Pŵer yng Nghymru Merched ym Mywyd Cyhoeddus Cymru

Mawrth 2013 | Stephen Brooks a Dr Owain ap Gareth

Ffeithiau a
Ffigyrau

Rhagor o Wybodaeth

Am fwy o wybodaeth cysylltwch â Chymdeithas
Newid Etholiadol Cymru ar (029) 2078 6522 neu
cymru@newid-etholiadol.org.uk

Trydar: @ERS_Cymru

Weplyfr: www.facebook.com/ERSWales

Gwefan: www.newid-etholiadol.org/Cymru

Mawrth 2013

Mae Cymdeithas Newid Etholiadol Cymru yn
aelod o gynghrair Merched yn Cyfrif. Gallwch
weld adroddiad CWI, *Sex and Power 2013*, yma:
www.countingwomenin.org

Hoffai ERS Cymru ddiolch i'n cyd-weithwyr yng
Nghymdeithas Newid Etholiadol Brydain am eu
cymorth i gyhoeddi'r gwaith yma. Rydym yn
ddiolchgar i Lywodraeth Cymru, ein partneriaid
yng nghyngrair CWI a'r Comisiwn Cydraddoldeb
ac Hawliau Dynol am rannu data angenrheidiol
gyda ni. Hoffwn ddiolch hefyd i'r mudiadau a
sefydliadau a rannodd gwybodaeth am eu hunain
gyda ni. Hoffwn ddiolch yn enwedig i'r pleidiau
gwleidyddol a rannodd gwybodaeth gyda'r
dealltwriaeth na fuasai o reidrwydd yn ddata sy'n
adlewyrchu yn dda are eu hunain. Diolch yn fawr
bawb!

Cynnwys

-
5	Cyflwyniad
7	Merched yn y Cynulliad Cenedlaethol
9	Merched yn Llywodraeth Cymru
11	Merched o Gymru yn San Steffan
13	Merched yn Llywodraeth Leol
15	Merched o Gymru yn Ewrop
17	Merched yn y Pleidiau Gwleidyddol
19	Merched yng Ngwasanaethau Cyhoeddus Cymru
-

Julia Gillard

Prif Weinidog Awstralia, o Barry, Cymru

Segurddynion a Gillard-yddion

Yn hanesyddol, mae merch sy'n cael ei eni yng Nghymru yn fwy tebygol i fod yn Brif Weinidog Awstralia, nag ydyw i fod yn Aelod Seneddol Ceidwadol neu Plaid Cymru.

Mae hi'n nawr bron yn ganrif ers i ferched ennill yr hawl i'r bleidlais, ac eto mae lefel cynrychiolaeth merched mewn rhai rhannau o fywyd cyhoeddus heb newid lawer ers adeg Lloyd George. Cerddwch i mewn i ran fwyaf o gyfarfodydd busnes, siambrau cyngor neu gyfarfodydd sy'n gwneud penderfyniadau yng Nghymru ac mae'n debygol y bydd y mwyafrif llethol o bobl o gwmpas y bwrdd yn ddyinion.

Mae safon ein democratiaeth yng Nghymru yn ddibynnol fwyaf ar y perthynas rhwng pobl a gwleidyddiaeth. Pa mor eang a chyfartal yw cyfranogaeth yn ein democratiaeth? A yw'n wir gallu dweud ei fod yn cynrychioli'r boblogaeth, ei dewis ddemocrataidd a'i hunaniaethau, yn deg? A oes gan pawb yr un cyfle i wleidyddia ac a yw pŵer wedi'i rannu'n gyfartal?

Mae rhain yn brofion yr ydym wedi eu gosod i ddemocratiaeth a llywodraethiant yng Nghymru heddiw.

Nid yw eithrio merched o fywyd cyhoeddus Cymru ond yn fater o gydraddoldeb a dilysrwydd ddemocrataidd. Mae ynddi goblygiadau ymarferol ar sut mae ein cyfreithiau yn cael eu pasio, sut mae polisiau yn cael eu ffurfio a sut i bennu a ddosbarthu ein gwasanaethau cyhoeddus.

I bobl tu allan i Gymru, mae ganddi record i fod yn falch ohoni. Mae'r Cynulliad Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru yn arweinwyr fyd-eang yn nhermau cynrychiolaeth i ferched, er fod cynydd yn y ddau sefydliad wedi dechrau troi tua'n ôl. Ond fel mae'r adroddiad yma'n amlinellu, tu ôl i'r penawdau o newyddion da mae yna set sylweddol o ystadegau sy'n peri pryder. Mae gan Gymru gyfran llai o Aelodau Seneddol na unrhyw wlad arall yn y DU. Mae tri chwarter cynghoryddion Cymru yn wrydaidd – yma mae 'cynghorwyr' yn derm addas. Yn 2012 mi oedd cynydd ond o 1.5% yng nghyfran y cynghoryddion benywaidd. Ar y gradd araf yma o gynnydd – a gan

gymryd y bydd cynnydd yn parhau – ni fydd gan ferched lais cyfartal yn awdurdodau lleol Cymru nes 2076. Does gan Ynys Môn ond dwy gynghorydd sy'n fenyw. Drwy Gymru oll, does ur un gynghorydd benywaidd sy'n Ddu nag yn Asiaidd.

Mae tystiolaeth academiadd yn dangos nad yw sefydliadau gyda llai na 30% o'i aelodau yn fenywaidd gyda'r mas gritigol sydd ei angen i bwysu am newid. Mae'r rhestr o sefydliadau gyda llai na 30% o'i aelodau yn fenywaidd yn ddiawys yn dangos hyn:

Sefydliad/Swyddfa	Benywaidd o Gymru (%)
Police & Crime Commissioners	0%
Plaid Cymru MPs	0%
Welsh Conservative MPs	0%
Prime Minister of Australia (Historical)	4%
Councillors on Isle of Anglesey	5%
Leaders of local authorities	9%
Councillors on Merthyr Tydfil CBC	12%
Chairs of Local Health Boards	14%
Welsh MPs	18.5%
Senior Civil Servants in Dept. Business, Enterprise, Technology & Science	19%
Dyfed Powys Police & Crime Panel	21%
Snowdonia National Park Authority	21%
Mid & West Wales Fire & Rescue Authority	21%
Councillors in local government	26%
Welsh peers	26%

A jyst tu fas...:

Sefydliad/Swyddfa	Benywaidd o Gymru (%)
Cabinet Llywodraeth Cymru	33.3%

Mae ein ymchwil yn dangos fod ar pob lefel o lywodraeth, ym mhob sefydliad ddemocrataidd, ac ar pob gorff sydd gyda apwyntiadau cyhoeddus – mae yna llawer fwy o waith i'w wneud i sicrhau a hybu cydraddoldeb. Nawr yw'r adeg i Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol a pleidiau gwleidyddol i adnewyddu eu hymrwymiad i gynrychiolaeth merched ym mywyd cyhoeddus Cymru.

Merched yn y Cynulliad Cenedlaethol

Aelodau Cynulliad Cenedlaethol Cymru - Hanesyddol

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
2011-	25	41.6%	35	58.3%
2007-11	28	46.6%	32	53.3%
2005-07	31	51.6%	29	48.3%
2003-05	30	50%	30	50%
1999-2003	24	40%	36	60%

Sefydliadau Deddfwriaethol Datagnoledig - Cyfredol

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Cymru	25	41.6%	35	58.3%
Yr Alban	45	35%	84	65%
Llundain	8	32%	17	68%
Gogledd Iwerddon	20	18%	89	82%

Ymgeiswyr yn etholiadau i Gynulliad Cenedlaethol Cymru 2011 – etholaeth a rhestr

Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
78	30%	184	70%

Cadeiryddion Pwyllgorau Cynulliad Cenedlaethol

Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
3	27%	8	73%

Llywodraeth Cynulliad
Welsh Assembly Gove

Merched yn Llywodraeth Cymru

Aelodau Llywodraeth Cymru (Gweinidogion y Cabinet) – hanesyddol

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
2011-	3	33.3%	6	66.6%
2009-11	4	40%	6	60%
2007-09	4	36%	7	64%
2005-07	5	50%	5	50%
2003-05	5	56%	4	44%
2000-03	6	60%	4	40%
1999-2000	4	44%	5	56%

Aelodau Llywodraeth Cymru (Dirwprwy Weinidogion) – hanesyddol

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
2011-	1	33.3%	2	66.6%
2009-11	3	75%	1	25%
2007-09	2	50%	2	50%
2005-07	2	50%	2	50%
2003-05	0	0%	3	100%
2001-03	1	20%	4	80%
1999-2001	0	0%	1	100%

Gwesiion Sifil yn Llywodraeth Cymru – wrth adran

	CS women %	G6 women %
Addysg & Sgiliau	66.6%	55%
Llywodraeth Leol y Chymunedau	60%	33.3%
Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol & Phlant	51%	69%
Dyfodol Cynaliadwy	44%	23%
Cynllunio Strategol, Ariannu & Perfformiad	42%	27%
Gwasanaethau Cyfreithiol	33.3%	54%
Pobl, Broydd a Gwasanaethau Corfforaethol	20%	42%
Busnes, Menter, Technoleg & Gwasanaethau	19%	21%
Ysgrifennydd Parhaol (Adran)	0%	0%
Merched	41%	39%

Aelodau Comisiynau Cyfansoddiadol

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Confensiwn Cymru Gyfan	6	35%	11	65%
Comisiwn Richard	3	30%	7	70%
Comisiwn Silk	2	25%	6	75%
Comisiwn Holtham	0	0%	3	100%

Merched o Gymru yn San Steffan

1. Oherwydd ei statws dietholedig a'i system amwys o apwyntiadau, mae mesur cynrychiolaeth rhanbarthol Tŷ'r Arglwyddi yn anodd. Rydym wedi dilyn methodoleg eraill gan selio ein mesur o gwmpas treigianrwydd a ddatganwyd gan Arglwyddi. Mae hyn yn debygol o fethu nifer o Arglwyddi, ond mi fuasai ffyrdd eraill yn agored i dybiaeth ac yn fympwyol. Gwelwch tudalen 7 o <http://www.assemblywales.org/12-017.pdf> a tudalen 3 o dudalen llyfrgell ar sut y mesurwyd: www.parliament.uk/briefing-papers/l1n-2012-

Aelodau Seneddol o Gymru – Hanesyddol

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
2010 -	7	18.5%	33	82.5%
2005-10	8	20%	32	80%
2001-5	4	10%	36	90%
1997-2001	4	10%	36	90%
1992-97	1	3%	37	97%
1984-87	1	3%	37	97%
1983-84	1	3%	37	97%
1979-83	0	0%	38	100%

Aelodau Seneddol o Gymru – cyfredol, wrth Blaid

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Ceidwadwyr	0	0%	8	100%
Llafur	6	23%	20	77%
Democratiaid Rhyddfrydol	1	33.3%	2	66.6%
Plaid Cymru	0	0%	3	100%

Aelodau Seneddol – cyfredol, wrth genedl

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
DU	145	22%	505	78%
Lloegr	121	23%	412	77%
Gogledd Iwerddon	4	22%	14	78%
Yr Alban	13	22%	46	78%
Cymru	7	18.5%	33	82.5%

Gweinidogion Swyddfa Cymru a Swyddfa Gymreig – hanesyddol (o 1964)

Cyfanswm Merched	Cyfanswm %	Dynion Merched	Dynion %
1	6%	15	94%

Aelodaeth o Bwyllgor Materion Cymreig Tŷ'r Cyffredin – cyfredol

Cyfanswm Merched	Cyfanswm %	Dynion Merched	Dynion %
4	33.3%	8	66.6%

Aelodau o Gymru yn Nhŷ'r Arglwyddi¹

Cyfanswm Merched	Cyfanswm %	Dynion Merched	Dynion %
6	26%	17	74%

Merched yn Llywodraeth Leol Cymru

2. O etholiad arferol
diwethaf: Ynys
Môn, 2008; eraill oll,
2012.

Nifer Cyngorwyr yng Nghymru – hanesyddol (ers 1999)

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Cyngorwyr a Etholwyd	Dynion %
2012	333	26%	1223	74%
2008	313	25%	1264	75%
2004	275	22%	1263	78%
1999	233	18%	1273	82%

Cyfran Cyngorwyr Benywaidd ar draws Brydain Fawr (cyfredol)

	Women %
Lloegr	32%
Cymru	26%
Yr Alban	24%

Cyfran Cyngorwyr Benywaidd yng Nghymru, wrth Awdurdol Leol²

Cyngor	Merched %
Abertawe	39%
RCT	37%
Caerdydd	37%
Torfaen	34%
Sir Y Fflint	30%
Penybont	30%
Sir Fynwy	30%
Bro Morgannwg	30%
Powys	29%
Caerffili	27%
Castell Nedd Port Talbot	27%
Casnewydd	26%
Conwy	25%
Sir Gaerfyrddin	24%
Gwynedd	24%
Sir Ddinbych	23%
Blaenau Gwent	16.6%
Sir Benfro	15%
Wrecsam	15%
Ceredigion	14%
Merthyr Tydfil	12%
Ynys Môn	5%

Arweiniaeth Awdurdodau Lleol Cymru

	Cyfaswm Merched	Merched %	Cyfaswm Dynion	Dynion %
Arweinydd	2	9%	20	91%
Prif	5	23%	17	77%
Weithredwr				

Merched o Gymru yn Ewrop

Aelodau Senedd Ewrop o Gymru (ers 1979)

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
2009 -	2	50%	2	50%
2004 - 09	3	75%	1	25%
1999 - 2004	3	60%	2	40%
1994 - 99	2	40%	3	60%
1989 - 94	1	25%	3	75%
1984 - 89	1	25%	3	75%
1979 - 84	2	50%	3	50%

Merched ym Mhleidiau Cymreig

3. Cyfrif ymgeiswyr oll yn y gystadleuaeth, gan gynnwys etholiadau na gystadlwyd. Er enghraifft, mae Nick Bourne yn cael ei gyfrif ddwywaith: yn 1999 pan gystadlodd Rod Richards ac yn 2000 pan cafodd ei ethol heb gystadleuaeth. Mae ffigwr Llafur yn eithrio cystadleuaeth Ron Davies/Rhodri Morgan. Mae ffigwr Plaid Cymru yn eithrio Dafydd Wigley.

Arweinydd Plaid Wleidyddol (neu arweinwydd Grwp Cynulliad) – wrth blaid, hanesyddol (ers 1999)

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Democratiaid Rhyddfrydol	1	50%	1	50%
Plaid Cymru	1	33.3%	2	66.6%
Ceidwadwyr	0	0%	3	100%
Llafur	0	0%	2	100%

Ymgeiswyr Arweinyddiaeth Plaid Wleidyddol (neu Arweinydd Grwp Cynulliad) – wrth blaid, hanesyddol (ers 1999)³

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Democratiaid Rhyddfrydol	3	75%	1	25%
Plaid Cymru	3	43%	4	57%
Llafur	1	16.6%	5	83.3%
Ceidwadwyr	0	0%	5	100%

Senior Staff Member, by party – historic (1999)

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Prif weithredwr Democratiaid Rhyddfrydol	1	25%	3	75%
Ysgrifennydd Cyffredinol Llafur	2	50%	2	50%
Cyfarwyddwr Ceidwadwyr	0	0%	3	100%
Prif Weithredwr Plaid Cymru	3	60%	2	40%

HEDDLU
POLICE

622

www.heddlu-de-cymru.police.uk

Merched yng Ngwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Awdurdodau Parciau Cenedlaethol

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Cadeirydd	1	33.3%	2	66.6%
Bannau Brycheiniog	6	25%	18	75%
Sir Benfro	5	28%	13	72%
Eryri	4	21%	14	79%
Aelodau apwyntwyd drwy Broses Apwyntiadau Cyhoeddus	9	45%	11	55%
Aelodau a apwyntwyd gan Awdurdodau Lleol	6	15%	34	85%

Comisiynwyr Heddlu & Throsedd

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Comisiynwyr Heddlu & Throsedd (etholwyd)	0	0%	4	100%
Ymgeiswyr Comisiynydd Heddlu a Throsedd (2012)	2	13.3%	13	86.6%

Heddlu Dyfed Powys

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Comisiynydd Heddlu & Throsedd	n/a	n/a	1	100%
Cadeirydd cyn-Awdurdod Heddlu	1	100%	n/a	n/a
Aelodau Panel Heddlu & Throsedd	3	21%	11	79%
Aelodau cyn-Awdurdod Heddlu	6	32%	13	68%

Heddlu Gwent

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Comisiynydd Heddlu & Throsedd	n/a	n/a	1	100%
Cadeirydd cyn-Awdurdod Heddlu	1	100%	n/a	n/a
Aelodau Panel Heddlu & Throsedd	3	25%	9	75%
Aelodau cyn-Awdurdod Heddlu	2	12%	15	88%

Heddlu Gogledd Cymru

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Comisiynydd Heddlu & Throsedd	n/a	n/a	1	100%
Cadeirydd cyn-Awdurdod Heddlu	n/a	n/a	1	100%
Aelodau Panel Heddlu & Throsedd	3	25%	9	75%
Aelodau cyn-Awdurdod Heddlu	4	20%	16	80%

Heddlu De Cymru

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Comisiynydd Heddlu & Throsedd	n/a	n/a	1	100%
Cadeirydd cyn-Awdurdod Heddlu	n/a	n/a	1	100%
Aelodau Panel Heddlu & Throsedd	4	33.3%	8	66.6%
Aelodau cyn-Awdurdod Heddlu	6	32%	13	68%

Awdurdodau Tan

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Cadeirydd	0	0%	3	100%
Canol & Gorllewin	5	21%	21	79%
De Cymru	6	25%	18	75%
Gogledd Cymru	6	21%	22	79%

Byrddau Iechyd Lleol

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Cadeiryddion	1	14%	6	86%
Abertawe Bro Morgannwg	9	36%	16	64%
Aneurin Bevan	12	50%	12	50%
Betsi Cadwalader	8	55%	13	45%
Caerdydd & Bro	11	55%	9	45%
Cwm Taf	10	43%	13	57%
Hywel Dda	12	52%	11	48%
Powys Dysgu	8	40%	12	60%

4. Yn cyfrif sefydliadau sy'n rhagflaenydd i sefydliadau presennol. Cadeirywyr Bwrdd yr Iaith Gymraeg ers 1993; mae Meri Huws yn cael ei gyfrif ddwywaith fel Cadeirydd olaf Bwrdd yr Iaith a'r Comisiynydd Iaith gyntaf gan fod y ddau yn apwyntiad cyhoeddus ar wahan.

Comisiynywyr⁴

	Cyfanswm Merched	Merched %	Cyfanswm Dynion	Dynion %
Comisiynydd Plant	0	0%	2	100%
Comisiynydd Dyfodol Cynaliadwy	0	0%	2	100%
Cydraddoldeb a Hawliau Dynol	4	44%	5	56%
Comisiynydd Bobl Hyn	2	100%	0	0%
Comisiynydd yr Iaith Gymraeg	2	40%	3	80%

Yn hanesyddol, mae merch sy'n cael ei eni yng Nghymru yn fwy tebygol i fod yn Brif Weinidog Awstralia, nag ydyw i fod yn Aelod Seneddol Ceidwadol neu Plaid Cymru.

Mae hi'n nawr bron yn ganrif ers i ferched ennill yr hawl i'r bleidlais, ac eto mae lefel cynrychiolaeth merched mewn rhai rhannau o fywyd cyhoeddus heb newid lawer ers adeg Lloyd George. Cerddwch i mewn i ran fwyaf o gyfarfodydd busnes, siambrau cyngor neu gyfarfodydd sy'n gwneud penderfyniadau yng Nghymry ac mae'n debygol y bydd y mwyafrif llethol o bobl o gwmpas y bwrdd yn ddynion.

Mae safon ein democratiaeth yng Nghymru yn ddibynnol fwyaf ar y perthynas rhwng pobl a gwleidyddiaeth. Pa mor eang a chyfartal yw cyfranogaeth yn ein democratiaeth? A yw'n wir gallu dweud ei fod yn cynrychioli'r boblogaeth, ei dewis ddemocrataidd a'i hunaniaethau, yn deg? A oes gan pawb yr un cyfle i wleidyddia ac a yw pwer wedi'i rannu'n gyfartal?

Mae rhain yn brofion yr ydym wedi eu gosod i ddemocratiaeth a llywodraethiant yng Nghymru heddiw.
